

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΤΟ ΕΞΑΓΩΓΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΤΗΣ ΣΥΝΔΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ Ε. Ο. Κ.

Τοῦ κ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ Ι. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗ

Καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου

Αἱ ἐξαγωγαὶ ἀποτελοῦν τὴν ἀχίλλειον πτέρναν τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Εἶναι τὸ πλέον ἀδύνατον σημεῖον τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῶν ἐξαγωγῶν ἀποτελεῖ κύριον στόχον τῆς ἐπιδιωκομένης οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Ἡ βασικὴ αἰτία τῶν προβλημάτων τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας εἶναι ἡ νοσηρὰ διάρθρωσις τοῦ ἰσοζυγίου ἐξωτερικῶν πληρωμῶν, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὴν ἔντονον ἐλλειμματικότητα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, τὴν προερχομένην ἀπὸ τὴν μεγάλην δυσαναλογίαν μεταξὺ εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν ἐμπορευμάτων. Ἡ λίαν περιορισμένη εἰσαγωγικὴ ἰκανότης τῶν ἐλληνικῶν ἐξαγωγῶν δημιουργεῖ μέγα κενόν, τὸ ὅποιον πληροῦται διὰ τῶν ἀδήλων πόρων καὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κεφαλαίων. Ἡ στήριξις ὅμως τοῦ ἰσοζυγίου εἰς τοὺς ἀδήλους πόρους καὶ τὰ κεφάλαια τοῦ ἐξωτερικοῦ προκαλεῖ ἀβεβαιότητα καὶ οἰκονομικὴν ἐξάρτησιν.

Εἶναι ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἐνδεδειγμένη ἡ κάλυψις τῶν εἰσαγωγικῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας, κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτῶν μέρος, διὰ τῶν ἐξαγωγῶν, διότι τοιοῦτοτρόπως δημιουργεῖται αὐτοδυναμία καὶ ταχεῖα πορεία πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, τῆς ὁποίας εἰς δεικτῆς εἶναι τὸ μέγεθος τῶν ἐξαγωγῶν.

Ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τῶν μικρῶν προηγμένων χωρῶν τῆς Δ. Εὐρώπης (Βέλγιον, Ὁλλανδία, Ἑλβετία, Δανία κλπ.), αἱ ὁποῖαι στηρίζουν εἰς τὰς ἐξαγωγὰς τῶν τὴν οἰκονομικὴν πρόδοον. Ἀπλὴ σύγκρισις - τῆς Ἑλλάδος πρὸς αὐτὰς τὰς χώρας - τῆς σχέσεως μεταξὺ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τῆς κατὰ κάτοικον ἀναλογούσης ἀξίας ἐξαγωγῶν πείθει περὶ τῆς μεγάλης ἀποστάσεως εἰς τὸν τομέα αὐτόν. Ἐνῶ τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τῶν ξένων τούτων χωρῶν εἶναι κατὰ 2 - 4 φορές μεγαλύτερον ἐκείνου τῆς Ἑλλάδος, αἱ ἀντιστοιχοῦσαι κατ' ἄτομον ἐξαγωγαὶ εἶναι κατὰ 10 - 15 φορές μεγαλύτεραι ἐκείνων τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ἡ πορεία τῶν ἐλληνικῶν ἐξαγωγῶν ὑπῆρξεν ἐντελῶς διάφορος τῆς πορείας τῶν εἰσαγωγῶν τῆς χώρας. Ἐνῶ ὁ ρυθμὸς τῆς ἀυξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν ὑπῆρξε βραδύς καὶ ἀσταθής, ὁ ρυθμὸς τῆς ἀυξήσεως τῶν εἰσαγωγῶν ὑπῆρξε σταθερὸς καὶ ταχύς.

Ἡ ταχεία αὔξησις τῶν εισαγωγῶν ὀφείλεται εἰς πολλὰ αἷτια καὶ δὴ εἰς τὰς ἠρξήμενας ἀνάγκας δι' ἐφόδια συναφῆ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ὑψηλῆς ζητήσεως ἀγαθῶν ξένης προελεύσεως, λόγῳ τῶν ἠρξήμενων χρηματικῶν εισοδημάτων τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ γοργή αὔξησις τῶν εισαγωγῶν εἶναι ἄλλωστε σύνθηες φαινόμενον εἰς τὰς ἀναπτυσσομένης χώρας.

Ἀντιθέτως πρὸς τὰς εισαγωγὰς αἱ ἐξαγωγαὶ ἠκολούθησαν ταχεῖαν ἀνοδικὴν πορείαν μόνον κατ' ἐξαιρέσιν καὶ συγκεκριμένως κατὰ τὴν πενταετίαν 1953 — 1958, χάρις εἰς τὴν ὑπὲρ ὑποτίμησιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς ὡς καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα δύο ἔτη. Κατὰ τὴν περίοδον 1958 — 1966 ἐσημειώθη ἀρχικῶς ὑποχώρησις καὶ ἐν συνεχείᾳ μικρὰ ἐτήσια αὔξησις τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν.

Ὡς κύριοι λόγοι τοῦ χαμηλοῦ ὕψους τῶν ἐξαγωγῶν περιλαμβάνει γεωργικὰ προϊ-

α) Ἡ σύνθεσις αὐτῶν, ἣτις κατὰ κύριον λόγον ἐξαγωγῶν δύνανται νὰ θεωρηθοῦν: ὄντα, ὀλίγα εἰς ἀριθμὸν καὶ μικρὰς ἐλαστικότητας. Κατὰ τὸ 1952 δύο μόνον ἐξαγωγίμα εἶδη, ὁ καπνὸς καὶ ἡ σταφίς, ἐκάλυπτον τὸ 57% τοῦ συνόλου τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν.

β) Ὁ μικρὸς ἀριθμὸς χωρῶν, αἱ ὁποῖαι προμηθεύονται ἑλληνικὰ εἶδη. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη τέσσαρες μόνον χωραὶ ἠγόραζον τὸ 60% περίπου τῶν ἐξαγομένων ἑλληνικῶν προϊόντων.

γ) Τὸ ὑψηλὸν κόστος τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων, ὀφειλόμενον κυρίως εἰς τὴν χαμηλὴν παραγωγικότητα, τὸ μικρὸν μέγεθος τῶν ἑλληνικῶν μονάδων καὶ τὰς διαφόρους ἐπιβαρύνσεις.

δ) Αἱ ὀργανικαὶ ἀτέλειαι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀξίζουσι ἰδιαίτερας μνείας ἡ ἔλλειψις ἔργων ὑποδομῆς τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος, ἡ ἀστάθεια τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς νομοθεσίας, τὰ γραφειοκρατικὰ ἐμπόδια, ἡ κακὴ ἐμφάνισις καὶ ἡ ἀνεπαρκὴς προβολὴ τῶν ἐξαγωγίμων εἰδῶν, καὶ

ε) Διάφοροι ἄλλαι ἀδυναμίαι, ὡς ἡ χαμηλὴ ποιότης, ἡ ἔλλειψις τυποποιήσεως, ἡ ἀνεπαρκὴς ποσότης καὶ αἱ ἀσυνέπειαι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν παραγγελιῶν δι' ἐξαγωγὰς.

Ἐπακόλουθον τῆς μεγάλης δυσαναλογίας τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὰς εισαγωγὰς εἶναι ἡ ἔντονος καὶ αὔξουσα ἐλλειμματικότης τοῦ ἐμπόρου ἰσοζυγίου. Τὸ ἀπόλυτον μέγεθος τοῦ ἐλλείμματος ὑπερετετραπλασιάσθη ἐντος τῆς περιόδου 1954—1966. Ὁ βαθμὸς καλύψεως τῶν εισαγωγικῶν ἀναγκῶν διὰ τοῦ ἐξαγωγικοῦ συναλ- λάγματος εἶναι αἰσθητῶς μικρότερος, ἐναντι τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς. Ἀπὸ 65% τὸ 1938 ἐμειώθη εἰς 47% τὸ 1954, 40% τὸ 1960 καὶ 33% τὸ 1965. Μόνον κατὰ τὸ ἔτος 1967 ἐσημειώθη βελτίωσις ἐν προκειμένῳ, χάρις εἰς τὴν στασιμότητα τοῦ σκέλους τῶν εισαγωγῶν καὶ τὴν ταχύτεραν ἀνοδὸν τῶν ἐξαγωγῶν.

Ἡ σύνθεσις ὅμως ἐξαγωγῶν μεταπολεμικῶς εἶναι καλλίτερα, δεδομένου ὅτι ἔχομεν σήμερον ἐξαγωγὰς νέων γεωργικῶν προϊόντων καὶ μάλιστα ἐλαστικωτέρως ζητήσεως, ὡς εἶναι ὁ θάμναξ καὶ τὰ φρούτα, ἔτι δὲ καὶ αὔξουσαν συμμετοχὴν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων εἰς τὰς συνολικὰς ἐξαγωγὰς.

Ἡ βελτίωσις τῆς καταστάσεως ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἑλληνικῆς παραγωγῆς, τὴν ἴδρυσιν πρωτοποριακῶν μονάδων μὲ ἐξαγωγικὰς δυνατότητας διὰ

κεφαλαίων εισαχθέντων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τὴν μείωσιν μέχρι καταργήσεως τῶν εισαγωγικῶν ὁσμῶν εἰς τὰς Χώρας τῆς Ε.Ο.Κ. Ὅπωςδὴποτε ὁμως ἡ ἐπελθοῦσα βελτίωσις ἀποτελεῖ λίαν περιορισμένην πρόδοον.

Ἄξιζει ἰδιαιτέρως νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν πορείαν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Κατὰ τὸ παρελθόν, ἀκόμη καὶ κατὰ τὰ πρόσφατα μεταπολεμικὰ ἔτη, ἡ συμβολὴ τῆς βιομηχανίας εἰς τὰς ἐλληνικὰς ἐξαγωγὰς ἦτο ἀσήμαντος. Ἐσχάτως ὁμως ἐσημειώθη ταχεῖα πρόοδος. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ Χώρα ὑπολείπεται πολὺ ἔναντι τῶν προηγμένων χωρῶν τῆς Δύσεως, ἐξ ἀπόψεως συμμετοχῆς τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐξαγωγῶν.

Κατὰ τὸ 1963 αἱ βιομηχανικαὶ ἐξαγωγαί, ἀνελθοῦσαι εἰς 10 ἑκατ. δολλάρια περίπου, ἀπετέλουν τὰ 3,4% τοῦ συνόλου. Τὸ 1965 ἡ ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἀνῆλθεν εἰς 29 ἑκατ. δολλάρια (σχεδὸν τριπλασιασμός ἐντὸς δύο ἐτῶν) καὶ συμμετεῖχον κατὰ 8,8% εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐξαγωγῶν. Τὸ 1967 αἱ ἐξαγωγαὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἀνῆλθον εἰς 72 ἑκατ. δολλάρια (σχεδὸν ὑπερπεπλασιασμός ἐντὸς 4 ἐτῶν) καὶ κατελάμβανον τὰ 16,3% τοῦ συνόλου. Συμφῶνως μάλιστα πρὸς τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων Βιομηχάνων, ὅστις δίδει εὐρυτέραν ἔκτασιν εἰς τὴν ἔννοϊαν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, τὸ ποσοστὸν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ συνόλου ἀνατιβάζεται εἰς 27% διὰ τὸ ἔτος 1967. Κατὰ τὸ πρῶτον ἐξάμηνον τοῦ 1968 ἡ πρόοδος συνεχίσθη καὶ τὸ ποσοστὸν τῶν βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν ἐπὶ τοῦ συνόλου ἀνῆλθεν ἀπὸ 16,3% (τὸ 1967) εἰς 24,6%. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω στοιχείων φαίνεται ἡ ταχεῖα ἀνάπτυξις βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν τῆς χώρας, ἥτις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη προχωρεῖ μὲ ἐτήσιον ρυθμὸν περίπου 50%.

Ὡς κύριοι συντελεσταὶ τῆς ταχείας ἐξελίξεως τῶν βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν δύνανται νὰ ἀναφερθοῦν:

α) Ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ μεγέθους τῶν μεταποιητικῶν μονάδων, β) ἡ συμβολὴ τῆς ξένης ἐπιχειρηματικότητος εἰς τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος (ὕψηλὴ τεχνολογικὴ στάθμη καὶ πλουσία ἐμπειρία) καὶ γ) τὰ θεσπισθέντα κίνητρα, ἰδίως πιστωτικῆς φύσεως, πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐξαγωγῶν.

Λίαν ἐνδιαφέρον σημεῖον τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν εἰδῶν εἶναι ἡ αὔξουσα ποικιλία εἰδῶν, πολλὰ τῶν ὁποίων ἐμφανίζουσι καλὴν προοπτικὴν διὰ τὸ μέλλον. Ὅπωςδὴποτε ὁμως πέντε μεγάλαι βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις, ἰδρυθεῖσαι ἢ ἐπεκταθεῖσαι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μὲ ξένα κεφάλαια, ἐκάλυψαν τὸ 57% τοῦ συνόλου τῆς ἀξίας τῶν βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν κατὰ τὸ 1967. Αἱ ἐπιχειρήσεις αὗται εἶναι: τὸ Ἀλουμίνιον τῆς Ἑλλάδος (32% τοῦ συνόλου), τὰ Ἑλληνικὰ Ναυπηγεῖα, τὰ Δυϊλιστήρια Θεσσαλονίκης, ἡ ἐπιχείρησις Νικελίου LARGO καὶ ἡ Πειραικὴ - Πατραϊκὴ.

Μολοντί εἰς ὄρισμένους κλάδους τῆς βιομηχανίας ἔχομεν ἤδη ἀξιολόγους ἐξαγωγὰς, τὸ ἰσοζύγιον εισαγωγῶν - ἐξαγωγῶν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων εἶναι εἰς ὄλους τοὺς κλάδους (πλὴν τῆς βιομηχανίας δέρματος) ἐλλειμματικόν. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν κλωστοϋφαντουργίαν ὑφίσταται ἔλλειμμα, λόγῳ τῆς μεγάλης εισαγωγῆς ὑφαντουργικῶν εἰδῶν μέσης καὶ ἀνωτέρας ποιότητος.

Ἡ ἐλλειμματικότης τοῦ ἰσοζυγίου ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν εἰς βιομηχανικὰ

είδη αποτελεί ένδειξιν του χαμηλού εισέτι βαθμού αναπτύξεως της ελληνικής βιομηχανίας. Πράγματι, καθ' αντίθεσιν πρὸς τὰς προηγμένας οικονομικῶς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν σχεδὸν ἰσοσκελισμένον ἰσοζύγιον ἐπὶ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου, αἱ καθυστερημένοι χώραι ἔχουν βιομηχανικὰς ἐξαγωγὰς αἰσθητῶς μικροτέρας τῶν βιομηχανικῶν εἰσαγωγῶν. Σημειωτέον, ὅτι καὶ αἱ ταχέως ἀναπτυσσόμεναι χώραι, εἰς τὰ πρῶτα στάδια, ἔχουν ἐντόνως ἐλλειμματικὸν ἰσοζύγιον βιομηχανικῶν συναλλαγῶν, καθ' ὅσον, ἐνῶ δὲν εἶναι ἀκόμη εἰς θέσιν νὰ προβαίνουν εἰς ἐξαγωγὰς βιομηχανικῶν προϊόντων, εἰσάγουν ἠδὲν ἔτι ἡδυνάμην βιομηχανικῶν εἰδῶν, τὸσον κεφαλαιουχικῶν (ἐφόδια ἀναπτύξεως) ὅσον καὶ καταναλωτικῶν (ικανοποιήσεις ἡδημημένης ζήτησεως εἰς εἶδη μὴ παραγόμενα ἐπιτοπίως).

Ἡ σπουδαιότης τῶν βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν διὰ τὴν οικονομικὴν ἀνάπτυξιν ὑπεργραμμίσθη ὑπὸ τῆς Παγκοσμίου Διασκέψεως Ἐμπορίου καὶ Ἀναπτύξεως (Γενεύη 1965), ἀνεγνωρίσθη δὲ ὅτι αὐταὶ συμβάλλουν εἰς τὴν ἀνοδὸν τοῦ τεχνολογικοῦ ἐπιπέδου. Διὰ νὰ καταστῇ ὅμως μία χώρα ἰκανὴ νὰ ἀναπτύξῃ ἀξιόλογον ἐξαγωγικὴν δραστηριότητα εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα χρειάζεται νὰ προβῇ εἰς ριζικὰς διαρθρωτικὰς μεταβολὰς τῆς οικονομίας τῆς.

Τὸ ὑπὸ ἐκτέλεσιν πενταετὲς πρόγραμμα τῆς περιόδου 1968 — 1972 προβλέπει ταχύτερον ρυθμὸν αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν, μὲ προσδοκωμένην συνέπειαν τὴν βαθμιαίαν μείωσιν τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῆς χώρας.

Ἀνάλογον πρόβλεψιν εἶχε καὶ τὸ παλαιότερον πενταετὲς πρόγραμμα 1960—1964, ἀλλὰ αἱ καταβληθεῖσαι τότε προσπάθειαι δὲν ἀπέδωσαν τὸ ἐπιθυμητὸν ἀποτέλεσμα. Ἀντιθέτως, αἱ εἰσαγωγαὶ ἠκολούθησαν ταχύτεραν πορείαν ἔναντι τῶν ἐξαγωγῶν μὲ ἀποτέλεσμα τὴν διεύρυσιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου (1960 ἔλλειμμα 60%, 1965 ἔλλειμμα 67%). Σήμερον ὅμως αἱ συνθήκαι εἶναι εὐμενέστεραι, δεδομένου ὅτι εἰς ὠρισμένους τομείς ἐπραγματοποιήθη αὐτάρκεια, εἰς ἄλλους ἐπετεύχθη ὑποκατάστασις εἰσαγομένων εἰδῶν ὑπὸ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς καὶ προπαντὸς διότι ἡ Χώρα ἀπέκτησεν ἰσχυρὰς μονάδας μὲ ἐξαγωγικὰς ἰκανότητας, λόγω ἀνταγωνιστικοῦ κόστους εἰς προϊόντα διεθνούς ζήτησεως. Νομίζομεν μάλιστα ὅτι ἡ προβλεπομένη ὑπὸ τοῦ προγράμματος αὐξήσις τοῦ ἐτησίου ρυθμοῦ ἀνοδοῦ ἐξαγωγῶν ἀπὸ 9,4% (1966) εἰς 10,8% εἶναι λίαν συντηρητικὴ.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ πρόβλεψις τοῦ νέου προγράμματος ὡς πρὸς τὴν μείωσιν τῆς συμμετοχῆς τῶν κλασσικῶν ἐξαγωγίμων εἰδῶν τῆς Ἑλλάδος, δηλαδὴ τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς σταφίδος (ἀπὸ 38,3% τὸ 1966 εἰς 22,8% τὸ 1972) καὶ ὡς πρὸς τὴν συμμετοχὴν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία εἰς μὲν ἀπολύτους ἀριθμοὺς ὑπολογίζεται ὅτι θὰ αὐξηθῇ κατὰ 3,5 φορές κατὰ τὸ 1972, ἢ δὲ ποσοστιαία συμμετοχὴ εἰς τὸ σύνολον θὰ ἀνέλθῃ εἰς 45,3%.

Πρὸς ἐπίτευξιν τῶν τιθεμένων στόχων ὡς πρὸς τὰς ἐξαγωγὰς τὸ πρόγραμμα προβλέπει τὴν θέσπισιν ἰσχυρῶν κινήτρων καὶ τὴν σύστασιν ἐιδικοῦ Ὄργανισμοῦ Ἐξαγωγῆς.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων προκύπτει ἡ ἀνάγκη καταβολῆς ἐντατικῶν προσπαθειῶν πρὸς ἐπίτευξιν ταχείας καὶ σταθερᾶς αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν. Αἱ

προσπάθειαι αὐται ἐνδείκνυται νὰ καταβληθοῦν ὄχι μόνον πρὸς μείωσιν τῆς σημερινῆς ἐντόνου ἐλλειμματικότητος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῆς χώρας καὶ δι' αὐτῆς τῆς ὀργανικῆς ἐξυγιάνσεως τοῦ ἰσοζυγίου ἐξωτερικῶν πληρωμῶν, ἀλλὰ καὶ διότι: α) εἶναι λίαν ἐνδεχομένη ἢ πτώσις τῶν συναλλαγματικῶν εἰσπράξεων ἐκ τῶν ἀδήλων κονδυλίων, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τινων ἐτῶν συμβάλλουν εἰς τὴν χρηματοδότησιν τῶν εἰσαγωγῶν περισσότερο ἢ αἱ ἐξαγωγαί, β) εἶναι πιθανὴ ἢ δυσμενῆς ἐξέλιξις τῶν ὄρων ἐμπορίου τῆς χώρας, ἥτοι εἶναι πιθανὸν νὰ ἀνέλθουν αἱ τιμαὶ τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν χωρὶς παράλληλον ὑψωσιν τῶν ἐξαγομένων προϊόντων, ὅποτε θὰ χρειάζωνται μεγαλύτεραι ποσότητες ἐξαγομένων εἰδῶν πρὸς προμήθειαν τῶν αὐτῶν ποσοτήτων εἰσαγομένων προϊόντων καὶ γ) ἡ πρόοδος εἰς τὰς ἐξαγωγὰς ἔχει γενικωτέραν σημασίαν διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς χώρας, καὶ διὰ τοῦτο ἀποτελοῦν ἓνα δείκτην αὐτῆς.

Διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς προσπαθείας εἰς τὸν ἐξαγωγικὸν τομέα βασικῶς ἀπαραίτητα κρίνονται τὰ ἑξῆς:

α) Ἡ ἀξιοποίησις τῶν συγκριτικῶν πλεονεκτημάτων τῆς χώρας. Εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γίνον ἐρευναι πρὸς διπλῆν κατεύθυνσιν: Ἐπὶ πρὸς τὴν πλευρὰν τῶν δυνατοτήτων τῆς χώρας πρὸς παραγωγὴν ὀρισμένων εἰδῶν με ἀνταγωνιστικὸν κόστος καὶ ἀπὸ ἐτέρου πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς διαθέσεως τῆς παραγωγῆς, ἥτοι πρὸς ἐξακρίθωσιν τῆς διεθνούς ζητήσεως εἰς τὰ ἐν λόγῳ εἶδη.

β) Ἡ ἀνοδος τῆς τεχνολογικῆς στάθμης, ἥτις θὰ ἐπιτευχθῆ τὸ μὲν διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν νεωτέρων μέσων καὶ μεθόδων, τὸ δὲ διὰ τῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐξειδικεύσεως τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ. Ἡ τεχνολογικὴ προσαρμογὴ θὰ ἔχη ὡς ἐπακόλουθον καὶ τὴν πλέον ὀρθολογικὴν ὀργάνωσιν τῶν ἑλληνικῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ

γ) Ἡ ἐνεργὸς συμβολὴ τοῦ Κράτους εἰς τὴν ἐπιδιώξιν. Τὸ σύγχρονον Κράτος ἔχει, ὡς γνωστὸν, πολλὰ μέσα διὰ νὰ ὑποβοηθῆσιν τὴν ἰδιωτικὴν ἐπιχειρήσιν εἰς τὴν ἀνάληψιν πρωτοβουλιῶν δυναμένων νὰ ἔχουν ἀγαθὰ ἀποτελέσματα εἰς τὸν ἐξαγωγικὸν τομέα. Οὕτω, τεχνικὰ ἔργα ὑποδομῆς, βιομηχανικαὶ ζῶναι, διάνοιξις ἀγορῶν, συστηματικὴ διεθνῆς προβολὴ τῶν προϊόντων καὶ θέσπισις κινήτρων ἐνθαρρύνσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐξαγωγῶν εἶναι πρόσφορα μέσα ἐν προκειμένῳ. Ἀλλὰ καὶ ἡ σταθερότης τῆς κρατικῆς πολιτικῆς καὶ νομοθεσίας ὡς καὶ ἡ ἄρσις τῶν ποικίλων ἐμποδίων καὶ τῶν πολλαπλῶν ἐπιβαρύνσεων δὲν ἔχουν μικρὰν σημασίαν.

Πέραν τῶν ἀνωτέρω βασικῶν μέσων θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀναφέρῃ καὶ ὀρισμένα εἰδικὰ μέτρα, τὰ ὅποια συμβάλλουν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐξαγωγικῆς προσπαθείας. Τοιαῦτα εἶναι: Ἡ τυποποίησις τῶν ἐξαγομένων προϊόντων, ὁ ποιοτικὸς ἔλεγχος, ἡ συνέπεια καὶ ἡ συνέχεια κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν παραγγελιῶν, ἡ ἐφαρμογὴ τῶν συγχρόνων μεθόδων τοῦ μάρκετινγκ κλπ.

Ἐξ ἄλλου θὰ ἠδύνατο νὰ ἀξιοποιηθῶσιν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἐξαγωγῶν καὶ αἱ τρεῖς πηγαὶ τῶν ἀδήλων πόρων, ἥτοι ὁ Τουρισμὸς, ἡ Μετανάστευσις καὶ ἡ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία.

Ὁ ἔθισμὸς τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν τῆς χώρας εἰς τὴν κατανάλωσιν ἑλληνι-

κῶν προϊόντων μὲ διάφορα ἀρχικῶς κίνητρα (π.χ. προσφορά δωρεάν εἰδῶν), εἶναι δυνατόν νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ὑποκατάστασιν εἰσαγομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰδῶν καὶ εἰς τὴν αὐξησιν τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τοὺς τόπους προελεύσεως τῶν τουριστῶν. Οἱ μετανάσται καὶ οἱ ἀπόδημοι: Ἕλληνες εἶναι εὐκόλῳ νὰ γίνουσι καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καταναλωταὶ ἐλληνικῶν προϊόντων καὶ μάλιστα νὰ συμβάλουσι εἰς τὴν προώθησιν τῆς διαθέσεως αὐτῶν εἰς τὰς χώρας ἔπου εἶναι ἐγκατεστημένοι. Ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία, ὡσαύτως, δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν αὐξησιν τῆς διαθέσεως ἐλληνικῶν προϊόντων ἀφ' ἐνὸς διὰ τῆς προμηθείας ἐλληνικῶν προϊόντων πρὸς κατανάλωσιν ἐντὸς τῶν ἐλληνικῶν σκαφῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς προβολῆς τῶν ἐλληνικῶν προϊόντων εἰς τοὺς τόπους προσεγγίσεως τῶν πλοίων καὶ δι' ἐμπορικῆς δικτυώσεως εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἐξ ἀπόψεως ἐξαγωγίμων εἰδῶν εἶναι ἐνδεδειγμένη ἡ αὐξησις τοῦ ἀριθμοῦ τόσον τῶν γεωργικῶν ὅσον καὶ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Εἰς τὰ σήμερον ἐξαγόμενα γεωργικὰ προϊόντα δύναται νὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλα, ἰδίως δὲ νὰ αὐξηθῇ ἡ ποσότης ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐμφανίζουσι ἐλαστικότητα ζήτησεως, ὡς εἶναι ὁ θάμβαξ καὶ τὰ ὀπωροκηπευτικὰ προϊόντα. Ὡς πρὸς τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα ἡ ἐπέκτασις τῶν ἐξαγωγῶν εἶναι, κατ' ἀρχὴν εὐχερεστέρα, ἐφ' ὅσον ἐπιτυγχάνεται ἀνταγωνιστικὸν κόστος, λόγῳ τῆς φύσεώς των νὰ ἔχουσι ἠδημημένη ἐλαστικότητα ζήτησεως ἔναντι τῶν ἐν γένει γεωργικῶν προϊόντων.

Εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἡ διὰ μέσου αὐτῆς πραγματοποιήσις ἠδημημένων ἐξαγωγῶν εἰς γεωργικὰ εἶδη, προϋποθέτει ἐντατικοποίησιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς διὰ νὰ δώσῃ αὕτη ἀπαράιτητον θάσιν δημιουργίας ἐξαγωγικῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν. Πρὸς τοῦτο ὁμοῦ ἐπιβάλλεται ἡ θέσπισις ἐιδικῶν κινήτρων διὰ τὴν ἐπίδοσιν εἰς ἐντατικὰς γεωργικὰς καλλιεργείας καὶ τὴν διεύρυσιν τοῦ ὄγκου τῶν γεωργικῶν ὑλῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ τύχουσι ἐπιτοπίου βιομηχανικῆς ἐπεξεργασίας.

Πλὴν τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν, ἐνδείκνυται ἡ ἀνάπτυξις ὀρισμένων μεταλλουργικῶν βιομηχανιῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπεξεργάζωνται ὕλας τοῦ ἐλληνικοῦ ὑπεδάφους πρὸς παραγωγὴν ἐξαγωγίμων βιομηχανικῶν ὑλῶν, ὡς ἤδη συμβαίνει μὲ ὀρισμένας μεγάλας μονάδας, αἱ ὁποῖαι ἰδρύθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Ἀναπτύξιμοι ἐπίσης κλάδοι, δυνάμενοι νὰ ἐπιτύχουσι ἀνταγωνιστικὸν κόστος, εἶναι ὀρισμένα βιομηχανία ἐντάσεως ἐργασίας, αἱ ὁποῖαι θὰ δύναται νὰ στηριχθοῦν εἰς τὸ ἀνθρώπινον δυναμικὸν τῆς χώρας καταλλήλως καταρτιζόμενον. Αἱ βιομηχανία αὗται, πλὴν τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὰς ἐξαγωγάς, θὰ συμβάλουσι εἰς τὴν ἀπασχόλησιν ἰκανοῦ ἀριθμοῦ προσώπων.

Ἐξαγωγικὸν ἐνδιαφέρον δύναται νὰ ἔχουσι καὶ ὀρισμένα μικρὰ βιομηχανία ὡς καὶ βιοτεχνία, παράγουσαι, ὡς ὑποσκευασταί, εἶδη χρησιμοποιούμενα ἀπὸ μεγάλας μονάδας τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ ἴδρυσις μικρῶν μονάδων ἐμφανίζει τὸ πλεονέκτημα ὅτι εἶναι περισσότερον εὐχερῆς, ἐνῶ ἐξ ἄλλου δημιουργεῖ προϋπόθεσιν βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως.

Ἄλλη κατηγορία ἐπιδόσεως μὲ ἐξαγωγικὴν προοπτικὴν εἶναι ἡ λαϊκὴ τέχνη, τῆς ὁποίας τὰ προϊόντα, ἀποτέλεσμα τῆς δεξιότητις τοῦ Ἕλληνοσ, καταλ-

λήλως προβαλλόμενα εις τὸ ἐξωτερικόν, εἶναι δυνατόν νὰ εὑρουν πολλοὺς ἀγοραστάς.

Συνήθως, γεννᾶται τὸ θέμα ἐὰν αἱ ἰδρυόμεναι ἑλληνικαὶ μονάδες θὰ πρέπει νὰ ἀποδιέπουν ἀμέσως εἰς ἐξαγωγὰς ἢ νὰ διέλθουν προηγουμένως στάδιον καλύψεως τῶν ἀναγκῶν ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς δι' ὑποκαταστάσεως εἰσαγομένων εἰδῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ κρατοῦσα ἄποψις εἶναι ὅτι ἐνδείκνυται ἢ ἐπιδίωξις καλύψεως, κατὰ πρῶτον, τῶν ἀναγκῶν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ ἢ καταβολῇ προσπάθειας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἐξαγωγῶν εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἡ προσπάθεια διὰ τὴν ὑποκατάστασιν εἰσαγωγῶν εἶναι, πράγματι, εὐχερεστέρα, καθ' ὅσον ὁ ἐπιχειρηματίας εἶναι εὐκόλον νὰ προγραμματίσῃ τὴν παραγωγὴν του, γνωρίζων ἐκ τῶν παλαιότερων δεδομένων τὴν ἔκτασιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς. Ἐξ ἄλλου, παρέχεται, οὕτω, περιθώριον ἀναμνηστικῆς δι' ἐξαγωγὰς. Κατὰ τὸ ἐνδιάμεσον διάστημα ἢ ἐμπειρία, ἥτις θὰ ἀποκτηθῇ, θὰ ἀποτελέσῃ καλὴν προ-ὕποθεσιν διὰ τὴν προώθησιν τῶν προϊόντων εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἀρμόζει, τέλος, νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ὅσον περισσοτέραν ἐπεξεργασίαν ὑφίσταται ἐπιτοπίως τὸ παραγόμενον ἀγαθὸν πρὶν ἐξαχθῆ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τόσον μεγαλύτερον εἶναι τὸ ὄφελος τῆς χώρας. Διὰ τοῦτο εἶναι προτιμότερον νὰ ἐξάγῃται κατεργασμένα προϊόντα ἔναντι ὑλῶν (π.χ. θαμβακερὰ νήματα ἀντὶ βάμβακος), ἔτι δὲ πλέον τελικὰ προϊόντα ἔναντι κατεργασμένων ὑλῶν (π.χ. θαμβακερὰ ὑφάσματα ἔναντι θαμβακερῶν νημάτων).

Ἄς ἴδωμεν τώρα τὸ ἐξαγωγικὸν θέμα τῆς Ἑλλάδος ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Ἑυρωπαϊκὴν Κοινότητα. Ἡ Ἑλλάς, συνδεθεῖσα τὸ 1962 μετὰ τῆς Ε.Ο.Κ., ἀπέβλεπεν ἄφ' ἐνός εἰς τὴν διευρύνσιν τῆς ἀγορᾶς διαθέσεως τῶν προϊόντων της καὶ ἄφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἐπίσπευσιν τῆς οικονομικῆς της ἀναπτύξεως. Ἡ ἐπιτυχία τῆς γενομένης συμφωνίας ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐξαρτᾶται βασικῶς ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν παραγωγικῶν δραστηριοτήτων με ἀνταγωνιστικὸν κόστος.

Ἡ μὴ ἐπίτευξις ἀνταγωνιστικότητος θὰ ἐκθέσῃ εἰς κίνδυνον ἐξαφανίσεως τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς οἰκονομίας καὶ δὴ τὴν βιομηχανίαν, δεδομένου ὅτι ἡ παραγωγὴ με ὑψηλὸν κόστος ὄχι μένον εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἀλλ' οὔτε εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς Χώρας εἶναι δυνατόν νὰ διατίθεται, ἀφοῦ θὰ ἐκτοπίζεται ἀπὸ τὴν χαμηλοτέρου κόστους παραγωγὴν τῶν χωρῶν τῆς Ε.Ο.Κ., ἥτις θὰ εἰσβάλλῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα χωρὶς δασμολογικὰς ἢ ἄλλας ἐπιβαρύνσεις. Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ οὕτω διαγραφόμενου κινδύνου ἐπιβάλλεται νὰ ἀναζητηθῇ ἡ ἐξειδίκευσις εἰς τοὺς τομεις ἐκείνους, ὅπου ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ ἔχῃ ἀνταγωνιστικὸν κόστος, τὰ προϊόντα δὲ τούτων νὰ ἐξάγῃται εἰς τὰς χώρας τῆς Ε.Ο.Κ., ὅπου, μὴ ἐπιβαρυνόμενα με δασμούς, θὰ διατίθενται εἰς μεγάλην ἔκτασιν.

Συνέπεια τῆς ἐξειδικεύσεως ἐπίσης θὰ εἶναι ἡ εὐρύτερα προσφυγὴ εἰς τὸ ἐξωτερικόν καὶ δὴ εἰς τὰς χώρας τῆς Ε.Ο.Κ. δι' εἰσαγωγὰς προϊόντων μὴ παραγομένων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ μὴ ἀντεχόντων εἰς τὸν ἀνταγωνισμόν. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ε.Ο.Κ., ὀδηγεῖ ἄφ' ἐνός εἰς ἀνακατανομήν τῶν παραγωγικῶν δραστηριοτήτων ἐντὸς τοῦ κοινοῦ χώρου καὶ ἄφ' ἐτέ-

ρου εις τήν αύξησιν του όγκου τόσο των εξαγωγών όσον και των εισαγωγών.

Έξειδικευμένη ή Έλλάς εις ώρισμένους κλάδους και δὴ βιομηχανικούς και παράγουσα όχι μόνον διά τήν ιδιικήν της αγοράν αλλά και διά τήν ὅλην αγοράν της Ε.Ο.Κ., θά είναι εις θέσιν νά χρησιμοποιή κατά τον αποδοτικότερον τρόπον τά σύγχρονα δαπανηρά μηχανικά συγχροτήματα, ως και νά τά ανανεώνη συνεχώς προσαρμοζόμενα εις τάς τεχνικάς εξελίξεις, αφού αἱ ύψηλαί αποσβέσεις του παγίου κεφαλαίου θά επιβαρύνουν ελαφρώς μάλλον τήν κατά μονάδα παραγωγήν τοιαύτης έκτάσεως.

Η επιλογή θεθαίως των κλάδων, εις τους οποίους θά έντοπίση τὸ ένδιαφέρον της ή Χώρα, άπαιτεί συστηματικάς μελέτας και τεραστίας επενδύσεις, ως και εμπειρίαν εις τάς συγχρόνους τεχνολογικάς μεθόδους. Διά πάντα ταύτα αἱ χώραι - μέλη της Ε.Ο.Κ., πολὺ πλέον προηγμένοι της Έλλάδος, δέον νά παράσχουν τήν συνδρομήν των.

Κατά τήν έξαετή περίοδον της εφαρμογής της συμφωνίας συνδέσεως της Έλλάδος μετά της Ε.Ο.Κ. (1962 — 1968) δέν συνετελέσθησαν ουσιώδεις μεταβολαί εις τήν συμμετοχήν της Ε.Ο.Κ. εις τάς ἑλληνικάς εισαγωγάς και έξαγωγάς. Τοῦτο σημαίνει ότι δέν επήλθε ή σκοπούμενη αναδιάρθρωσις εις τήν ἑλληνικήν οικονομίαν και ὡς εκ τούτου δέν ἐγένετο ή προσδοκωμένη ανακατανομή των δραστηριοτήτων.

Αἱ εισαγωγαί προϊόντων των χωρῶν της Ε.Ο.Κ. εις τήν Έλλάδα καταλαμβάνουν και σήμερον τὸ αὐτὸ ποσοστὸν ἐπὶ του συνόλου, τὸ ὅποιον ἐκάλυπτον πρὸ της συνδέσεως. Αἱ έξαγωγαί προϊόντων της Έλλάδος πρὸς τήν Ε.Ο.Κ. ὡσαύτως περιστρέφονται εις τὸ αὐτὸ ποσοστὸν ἐπὶ του συνόλου, ἤτοι εις τὸ 1)3 αὐτοῦ. Διακρίνει τις ὅμως μίαν σαφή τάσιν αύξήσεως της συμμετοχῆς της Ε.Ο.Κ. εις τάς ἑλληνικάς έξαγωγάς (31,6% τὸ 1961, 34,6% τὸ 1967). Τὸ ἔτι πλέον ένδιαφέρον είναι ότι διευρύνεται συνεχώς ὁ κύκλος των έξαγομένων πρὸς τήν Ε.Ο.Κ. ἑλληνικῶν προϊόντων και περιλαμβάνονται μεταξύ αὐτῶν και προϊόντα βιομηχανιῶν έντάσεως κεφαλαίου, γεγονός τὸ ὅποιον σημαίνει ότι ὑφίστανται ἤδη ἐν Έλλάδι βαρεῖαι βιομηχαναί με ανταγωνιστικὸν κόστος.

Αποτέλεσμα της αύξήσεως των έξαγωγῶν ἑλληνικῶν προϊόντων πρὸς τήν Ε.Ο.Κ. και της στασιμότητος των ἐκ ταύτης εισαγωγῶν είναι ή μείωσις του ελλείμματος του ἔμπορικοῦ ἰσοζυγίου Έλλάδος — Ε.Ο.Κ. ἀπὸ 67% (μέσος ὅρος τὸ 1962—1966) εις 61,4% (1967).

Διά τήν ἐπίσπευσιν της αναδιάρθρωσεως της ἑλληνικῆς οικονομίας και τήν δι' αὐτῆς πρόσφορον ανακατανομήν των δραστηριοτήτων μεταξύ Έλλάδος και Ε.Ο.Κ. δέον νά συμβάλουν τὸ Έλληνικὸν Κράτος (ὀργάνωσις, κίνητρα κλπ.), αἱ ἐπιχειρηματαί (προγραμματισμὸς δράσεως, τεχνολογική προσαρμογή, συγχώνευσις κλπ.), και αἱ Χῶραι - μέλη της Ε.Ο.Κ., αἱ ὅποια ἐπιβάλλεται νά έννοήσουν ότι αἱ ἐκ μέρους των ἀναληφθεῖσαι ὑποχρεώσεις πρέπει νά τηροῦνται και μάλιστα νά εφαρμόζονται με εὐρύτητα πνεύματος αφού διά της οικονομικῆς ένδυναμώσεώς της ή Έλλάς θά καταστή και πολυτιμότερος σύμμαχος του Δυτικοῦ Συνασπισμοῦ εις τήν Εὐρώπην.